

Teir byggja brýr millum ymiskar málfatánir

Hann fekk ikki givið eina lítla russiska-føroyska orðabók út á almennum forlagi fyri 20 árum síðan, tí hon samsvaraði ikki við almennu málstevnuna. Tá Johnny Thomsen hevði gjørt orðabókina lidna, vendi hann sær til privata forlagið, Sprotan, hjá Jonhardi Mikkelsen. Hann gevur hana nú út, hóast hann ikki tekur undir við øllum innihaldinum, tí neyðugt er at byggja brýr millum ymsar málfatánir eftir aldarlangt málstríð, heldur hann

Uni Arge

Mikudagin 17. oktober beyð forlagið Sprotin til almenna móttøku á Hotel Føroyum. Stjórin á Sprotanum, Jonhard Mikkelsen, hevði væntað, at 40-50 fólk møttu upp, tí høvuðsnavnið var hóast alt heimsgitni russiski rit-høvundurin, Mikhail Sjiskin. Tá avtornaði, komu 150 fólk á hotellið, og tá kvøldið var av, var ikki bara ein høvuðspersónur. Har vóru tveir. Hin var Johnny Thomsen, sum hevur týtt nýggju skald-søguna hjá Sjiskin, "Brævabókina," og haraftrat legði fram eina spildurnýggja russiska-føroyska orðabók við 58.479 leitorðum.

Søgan um orðabókina hjá Johnny Thomsen er drúgv, og burðurin hevur verið tungur. Hon byrjar

við, at hann gjørdi eina lítla skúlaútgávu av orðabókini fyri 20 árum síðan, sum alment forlag skuldi geva út. Tá orðabókin hevði verið til rættlestur, varð hon steðgað, tí hon samsvaraði ikki við almennu málstevnuna. Hetta harmaði Johnny almikið. Hann gavst tó ikki á hondum, og tá Mentamálaráðið í 2001 fór at veita starvslønir til orðabókagerð, søkti hann og fekk starvsløn í tilsamans fyra og eitt hálvt ár. Í 8-9 ár hevur hann baksast við orðabókina, og nú er hon liðug.

Munur á orðabókum

Jonhard Mikkelsen hevur á Sprotanum givið út hundradtals bókur, og hann hevur eisini sjálvur gjørt orðabókur, eitt nú ensku-føroysku orðabókina saman við Anfinni í Skála. Hesar

orðabókur eru normativar orðabókur, sum merkir, at tær vísa, hvussu normurin í føroyskum er. Johnny Thomsen hevur gjørt sína orðabók á ein heldur øðrvísi hátt. Hann gongur ta deskriptivu leiðina, sum merkir, at hann vísir, hvussu málið verður brúkt í talu og skrift. Eitt nú vísir hann á, at tá føroyingar tosa, siga teir ofta viss, men hann mælir russarum til at skriva um.

Spyrt tú Johnny Thomsen, um hann er ímóti purismu, svarar hann, at tað er hann als ikki, um hon ger málið rikari og smidligari. Men annars er hon óneyðug. Málið er so óendaliga ríkt, vísir hann á. Í mongum færum kunnu nýsmíðað orð væl brúkast, tí tey siga betur enn lænt orð, hvat tosað verður um. Sum dømi nevnr

hann fuglafrøði. Ongin ivast í, hvat hetta merkir. Men tosar tú um *ornitologi*, fara mong at ivast. Upplagt er tí í eini týðing til almenningin at tosa um fuglafrøði. Bannað er heldur ikki at skriva *heimspekingur*, men *filosoffur* situr minst líka væl og kann væl brúkast. Ofta veldst hetta um stílleguna í tí sagda, heldur hann.

– Føroyskt er serligt á tann hátt, at nógv av tí máli, vit brúka, er ikki í normskipanini. Vit brúka hvønn dag orð sum *viss*, *betýða* og *forstanda*, og ongin undrast á hetta. Tílik orð havi eg tikið við í orðabókina, men eg havi frámerkt, at hetta er nakað, vit bara siga á føroyskum og ikki skriva. Tí mæli eg til, at russarar skriva *um*, *merkja* og *skilja*, men teir fáa so at vita, hvussu vit ofta siga. Eg taki alt við, tí eg vil lýsa, hvussu málið er, sigur Johnny Thomsen.

Hann heldur, at munur er á, hvussu útendingar kunnu brúka føroyskt við sínum mongu brigdum, og hvussu føroyingar sjálvir kunnu brúka málið. Útendingar, sum læra málið á fyrsta sinni, skulu helst ikki blanda ov nógv stíllegur saman, men halda seg til normin. Annars kann fløkja lættliga koma

í. Føroyingar sjálvir kenna sítt mál so væl, at teir kunnu blanda stíllegurnar eftir tørvi og t.d. flyta talumál yvir í normativa skriftmálið, um hetta krevst.

– Eg kann nevna eitt orð sum *bedrøviligt*. Allir føroyingar kenna týðningin av orðinum, hóast tað ikki kann sigast at vera føroyskt. Tað er livandi og verður mangan brúkt við sínum serliga stílvirði. Eitt annað orð, sum heldur ikki kann sigast at vera føroyskt, er *ordiligt*. Hetta orðið er eisini livandi og hevur ein heilt annan týðning á føroyskum enn á donskum. *Ver nú ordiligur*, siga vit. Hetta siga bara føroyingar, og tað eiga vit at vísa á, sigur Johnny Thomsen.

Føroyskt er skeiklað

Jonhard Mikkelsen ásannar, at deskriptiva leiðin er ein leið, sum kann brúkast, men sjálvur heldur hann, at normativa leiðin er tann besta, tá orðabókur skulu gerast. Siðvenja hevur verið, at orðabókur, undirvísingartilfar og ein stórir partur av týddu verkunum hava verið skrivað soleiðis, at tey hava verið málsliga fyrimyndarlig viðvíkjandi orðafeingi og orðalagi. Og hetta hevur

sígar sera góðu grundir, minnr hann á.

– Eitt mál, sum er so undirstimbrað sum føroyskt, sýgur sær sjálvandi merg úr øðrum málum. Okkara málsliga boppa hevur verið danskt til alt, frá kirkjumáli til skúlabókur, fjølmiðlar, undirhaldstílfar og nýtsluvegleiðingar. Sjálvandi ávirkar hetta føroyskt. Johnny brúkar úrslitið av hesi ávirkan og staðfestir, at soleiðis hevur føroyskt nú lagað seg eftir hesum trýsti, sigur Jonhard Mikkelsen.

Sárt hevur tó verið at siggja, heldur hann, hvussu føroyskt ikki mennist, men skeiklast av øllum teimum innlæntu orðunum, ikki tí orð ikki finnast fyri øll hesi vanligu fyrbrigdini á føroyskum, men tí føroyingar koma so lítið í samband við gott føroyskt mál. Tað minsta, orðabókasmíðir kunnu gera, er at geva fólki nakrar góðar fyrimyndir til setningar og orð á føroyskum, heldur hann.

– Vit hava arbeitt leingi við at fáa orðabókina hjá Johnny út, og vit hava brúkt nógv pengar upp á hana, og í tí liggur viðurkenningin av hansara arbeiði. Eg síggi onki forgjört í tí, hann ger. Hann

» Eg havi stundum verið við í málsligum orrustum og givið ilt av mær, men tað brúki eg ikki tíð uppá longur. Nú verður øll orkan brúkt til at fullfíggja mongu útgávurnar tøkniliga